

Tymų protrūkio 2019 metais Kauno apskrityje analizė

Gintarė Kazlauskienė
Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Kauno departamento Užkrečiamųjų ligų valdymo skyriaus vyriausioji specialistė

Įvadas

Tymų protrūkio epidemiologinė diagnostika atlikta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2016-10-07 įsakymo Nr. V-1159 *Dėl užkrečiamosios ligos židinio ir protrūkio epidemiologinės diagnostikos ir kontrolės tvarkos aprašo patvirtinimo*, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002-12-24 įsakymo Nr. 673 *Dėl privalomojo epidemiologinio registravimo objektų registravimo ir informacijos apie juos teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo*, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2009-03-31 įsakymo Nr. V-241 *Dėl tymų, raudonukės ir igimto raudonukės sindromo epidemiologinės priežiūros ir kontrolės tvarkos aprašo patvirtinimo* bei Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002-09-23 įsakymo Nr. 468 *Dėl imunoprolifaktikos organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašo patvirtinimo* nustatyta tvarka.

Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Kauno departamento veiksmai valdant tymų protrūkį apskrityje:

- teisės aktų nustatyta tvarka informacija apie užregistruotus tymų atvejus teikta atsakingoms institucijoms;
- atlikta kiekvieno įtariamo ar patvirtinto tymų atvejo epidemiologinė diagnostika;
- išsiaiškinti sąlytį su sergančiais turėjusieji asmenys, sudaryti jų sąrašai;
- teiktos konsultacijos sąlytį turėjusiems asmenims apie tymus ir sveikatos stebėsenos svarbą;
- konsultuoti gyventojai ir teiktos rekomendacijos ūkio subjektams tymų valdymo klausimais;
- teikta informacija visuomenei apie registruotus tymų atvejus ir prevencines priemones.

Iki šių metų liepos 28 dienos iš Kauno apskrities asmens sveikatos priežiūros įstaigų (ASPI) gauti **497** pranešimai apie įtariamus tymų atvejus, iš kurių užregistruota **425** patvirtinti tymų atvejai. Likusiems **72** ligoniams patvirtinti somatiniai susirgimai, iš kurių dažniausiai nustatyta virusų sukelta infekcija, nepatikslinka (pagal TLK-10-AM B34.9).

Tymų protrūkis Kauno apskrityje prasidėjo 2019-01-06.

2019-01-06 tymais susirgo du pirmieji asmenys Kaune: Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninės Kauno klinikų (LSMUL KK) Vaikų ligų skyriaus slaugytoja (V. V. 44 metų) ir LSMUL Vaikų ligų skyriaus pacientas (J. B. 11 mėnesių), gydęsis LSMUL 2018-11-22–2018-12-27 ir 2019-01-02–2019-01-25 (pastaba: šiame LSMUL Vaikų ligų skyriuje gydomi ir onkologinėmis ligomis sergantys vaikai). Šių dviejų susirgimų ligos šaltinis liko nenustatytas.

Po 14 dienų (inkubacijos laikotarpis 1–12 dienų, (gali svyruoti nuo **7 iki 18 dienų**) 2019-01-20 susirgo 40 metų LSMUL Vaikų ligų skyriaus slaugytoja, slaugiusi ligonį J. B. 2019-01-25 susirgo LSMUL Vaikų ligų skyriaus pacientė (A. K. 11 mėnesių), kuri gydėsi LSMUL nuo 2018-11-20, beveik du mėnesius (buvo operuota 2019-01-16), tačiau, susirgusi tymais, kreipėsi ir buvo hospitalizuota VšĮ Kauno klinikinėje ligoninėje. 2019-01-25 susirgo (M. M. 20 metų) LSMU studentas.

Iš viso susirgo 36 sveikatos priežiūros darbuotojai (1 lentelė). Iš visų tymais susirgusių sveikatos priežiūros darbuotojų daugiausiai registruota: 36,8 proc. (14 atvejų) – LSMUL KK, 22,2 proc. (8 atvejai) – VšĮ Kauno klinikinėje ligoninėje.

1 lentelė. Tymais susirgę sveikatos priežiūros darbuotojai

Sveikatos priežiūros darbuotojai	Susirgusių darbuotojų skaičius
Slaugytojai	16
Gydytojai	10
Rezidentai	3
Slaugytojų padėjėjai	3
Odontologai	2
Paramedikai	1
Akušeriai	1
Iš viso	36

2 lentelė. ASPI, ambulatoriškai gydžiusios tymais sergančius asmenis

ASPI pavadinimas	Pacientų skaičius
UAB <i>Saulės šeimos medicinos centras</i>	8
LSMUL KK	6
VšĮ Kauno miesto poliklinika (Centro padalinys)	5
VšĮ Kauno miesto poliklinika (Kalniečių)	3
VšĮ Kėdainių ligoninė	3
UAB <i>Vita Longa</i>	2
UAB <i>InMedica</i> (Garliavos)	2
AB <i>Achema</i> filialas <i>Achemos</i> poliklinika, VšĮ Birštono PSC, VšĮ Kauno miesto poliklinika (Dainavos padalinys), UAB <i>InMedica</i> (Aleksoto), UAB <i>InMedica</i> (Žaliakalnio), VšĮ Jonavos ligoninė, VšĮ Kaišiadorių PSC, UAB Panemunės šeimos sveikatos centras, VšĮ Raseinių ligoninė, UAB <i>Medgintras</i> (Senamiesčio klinika), UAB <i>Sveikatos projektai</i> , VšĮ Vilkijos PSC, UAB <i>Vita Simplex</i> , VšĮ Žaslių PSC	14 (po 1)
VšĮ Šiaulių Respublikinė ligoninė	1

Sirgo 11 ikimokyklinių ugdymo įstaigų vaikų, 22 mokyklų moksleiviai, 15 ugdymo įstaigų darbuotojų (5 lopšelių darželių darbuotojai, 9 mokyklų, 1 Kauno miesto savivaldybės vaikų globos namuose). 6 ugdymo įstaigose registruota po 2–3 susijusius tymų atvejus vieno inkubacinio periodo metu.

Atliekant protrūkio epidemiologinę diagnostiką, nustatyti 2 027 sąlytį turėję asmenys, kuriems 21 dieną organizuotas sveikatos būklės stebėjimas, iš jų 1 197 asmenys pasiskiepijo per 72 val. po kontakto.

Daugiausiai susirgimų tymais registruota šių metų kovo mėnesį (1 pav.).

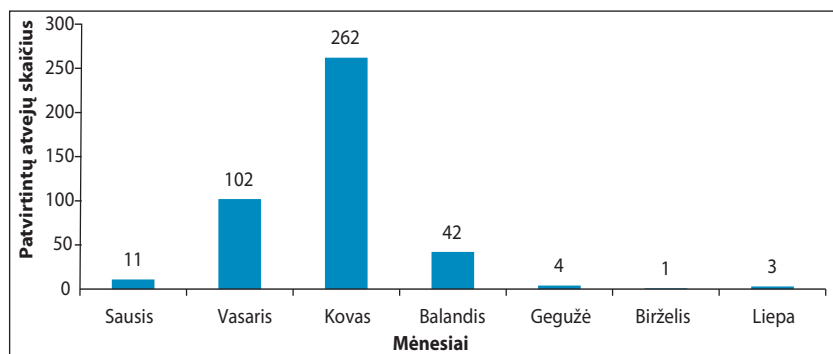
Didžiausi sergamumo tymais pikai registruoti šių metų kovo 3–9 dienomis – 114 atvejų (26,8 proc.) ir kovo 17–25 dienomis – 96 atvejai (22,6 proc.) (2 pav.).

Patvirtinti tymų atvejai nustatyti visose Kauno apskrities administracinėse teritorijose. Daugiausiai atvejų registruota Kauno mieste – 303 (71,3 proc.) bei Kauno rajone – 81 (19,1 proc.) (3 pav.).

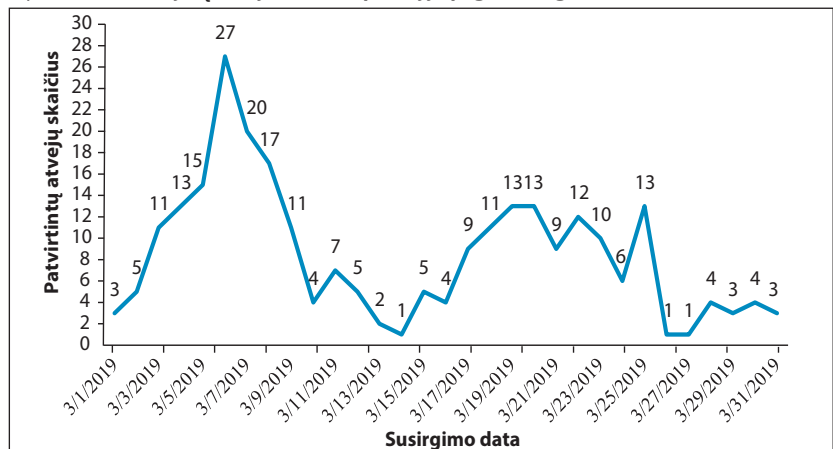
32,0 proc. (136 atvejai) tymais susirgusių asmenų buvo hospitalizuoti, 68,0 proc. gydyti ambulatoriškai (4 pav.).

Iš 136 hospitalizuotų ligonių 134 gydėsi VšĮ Kauno klinikinėje ligoninėje, 1 LSMUL Vaikų ligų skyriuje, 1 – VšĮ Respublikinėje Kauno ligoninėje. Iš 289 ambulatoriškai besigydyusių ligonių 245 (85 proc.) kreipėsi į VšĮ

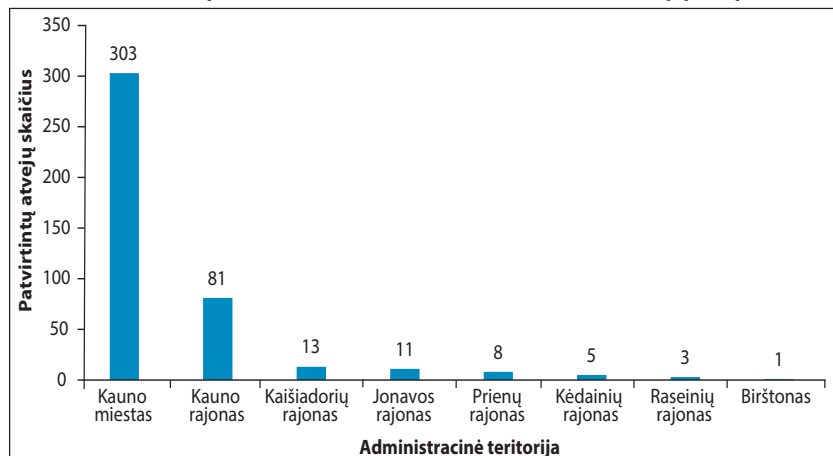
1 pav. Patvirtinti tymų atvejai Kauno apskrityje pagal mėnesius

2 pav. Patvirtinti tymų atvejai Kauno apskrityje pagal susirgimo datas

3 pav. Patvirtinti tymų atvejai Kauno apskrityje pagal ligonio gyvenamąją vietą

Kauno Klinikinės ligoninės Priėmimo skyrių. Kiti ambulatoriškai gydęsi ligoniai kreipėsi į savo šeimos gydytojus (2 lentelė).

Iš 425 tymų atvejų 149 asmenims (35 proc.) nustatyti tymai su komplikacijomis (5 pav.).

Tymų komplikacijos dažniau pasireiškė vaikams nei suaugusiesiems. 30 proc. vaikų sirgo lengvomis tymų formomis (be komplikacijų) ir tik 30 proc. suaugusiųjų pasireiškė tymų komplikacijos.

Iš 425 patvirtintų tymų atvejų 223 asmenims (52,5 proc.) buvo atlikti serologiniai kraujo tyrimai, kuriais nustatyti IgM (+) klasės antikūnai. 28 ligoniams (6,4 proc.) iš klinikinio mėginio (kraujas arba nazofaringinis tepinėlis) nustatytas tymų viruso RNR. 177 ligoniams (41,6 proc.) diagnozė patvirtinta kliniškai (6 pav.).

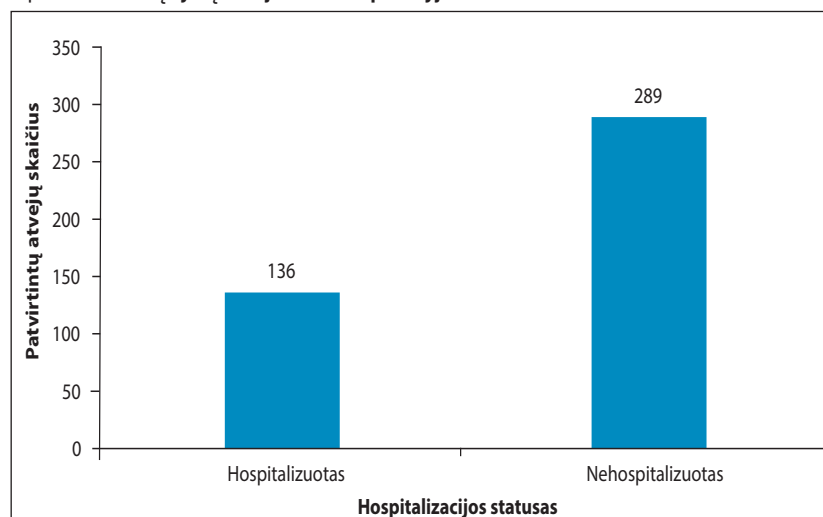
Tymų atvejai registruoti tarp 0–78 metų asmenų. Daugiau tymų atvejų registruota tarp suaugusiųjų (>18 metų) asmenų – 339 atvejai (79,8 proc.). Nors daugiausiai tymų atvejų nustatyta 35–44 metų grupėje – 157 atvejai (36,9 proc.), tačiau didžiausias sergamumas tymais registruotas 1–2 metų grupėje (7 pav.).

Iš 339 tymais susirgusių suaugusiųjų 51 asmuo buvo skiepytas (15,0 proc.), iš jų 21 – viena doze (>40 metų) vakcinosis doze, 27 – dviem vakcinosis dozėmis (>32 metų) ir 3 – paskiepijus per 72 val. po sąlyčio.

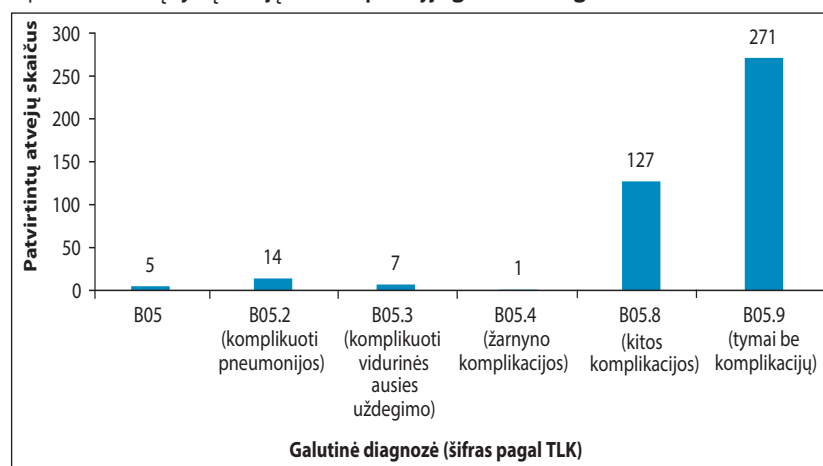
Iš 86 tymais susirgusių vaikų 74 neskiepyti, iš jų 24 vaikai per jauni skiepams (5 mėnesių – 1; 6 mėnesių – 1; 7 mėnesių – 2; 9 mėnesių – 4; 10 mėnesių – 2; 1 metų – 5; 1 metų ir 1 mėnesio – 4; 1 metų ir 2 mėnesių – 3; 1 metų ir 3 mėnesių – 2. 8 skiepyti: 2 vaikai buvo skiepyti 1 doze (1 metų 5 mėnesių); 5 vaikai skiepyti 2 dozėmis (8 metų – 1; 15 metų – 2; 16 metų – 2 vaikai); 1 paskiepytas per 72 val. po sąlyčio. 4 vaikų informacija apie skiepus nežinoma (8 pav.).

Iš 425 susirgusių tymais asmenų: 268 – skiepų būklė nežinoma, 98 – neskiepyti, 59 – skiepyti (23 skiepyti viena vakcinosis doze, 32 skiepyti dviem vakcinosis dozėmis, 4 paskiepyti per 72 val. po sąlyčio) (9 pav.).

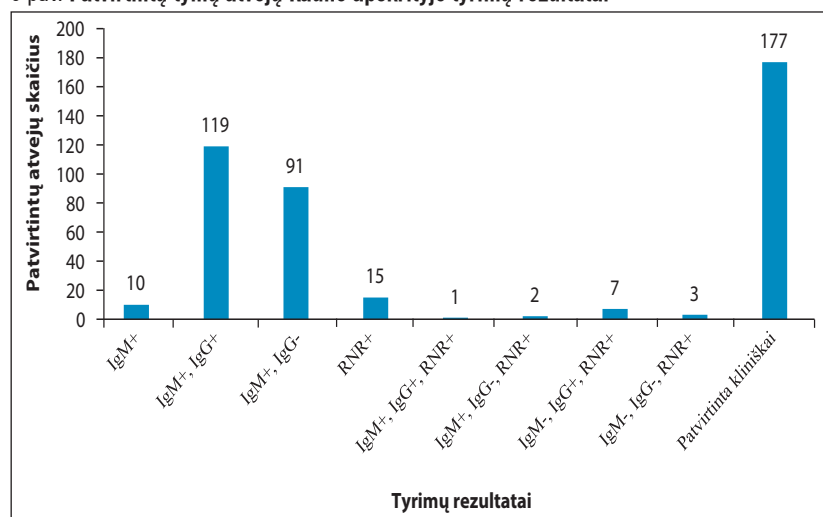
4 pav. Patvirtintų tymų atvejai Kauno apskrityje

5 pav. Patvirtintų tymų atvejų Kauno apskrityje galutinės diagnozės

6 pav. Patvirtintų tymų atvejų Kauno apskrityje tyrimų rezultatai

Imunizacijos masto vertinimas

Kauno apskrityje ir atskirose administracinėse teritorijose skiepimų tymų, raudonukės ir epideminio parotito (MMR) vakcina mastas yra per mažas ir kasmet mažėja (10 pav.). Tai sudaro tinkamas sąlygas tymų virusui plisti,

todėl tymų protrūkį galima buvo numatyti.

Tymų protrūkis suaktyvino MMR vakcinės panaudojimą ir poreikį. Labiausiai padidėjo suaugusių asmenų skiepijimas MMR vakcina – per 7 mėnesius šiemet paskiepyta 100 kartų daugiau asmenų nei per visus ankstesnius metus (11 pav.). Į šį skaičių įeina ir sveikatos priežiūros darbuotojai, skiepijami darbdavio lėšomis: asmenų skiepijimas savo lėšomis profilaktiškai bei sąlytį turėjusių asmenų skiepijimas per 72 val. po sąlyčio.

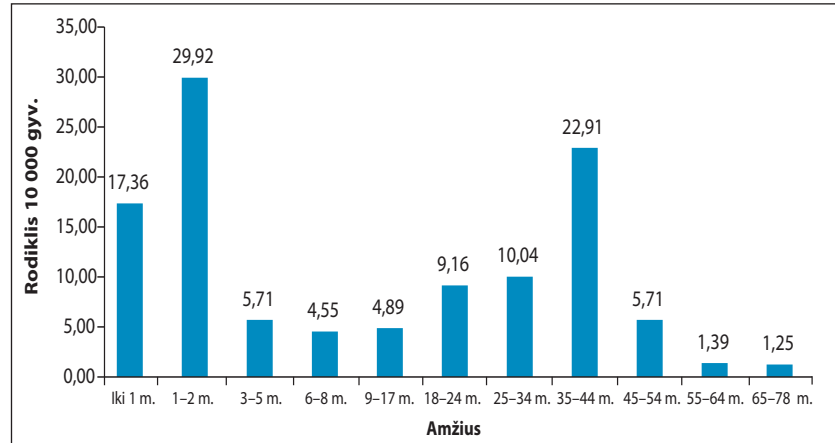
Išvados

1. Tymų protrūkis Kauno apskrityje išplito dėl nepakankamo vaikų ir suaugusiųjų skiepijimo MMR vakcina masto ir galimai išblėsusio suaugusiųjų asmenų specifinio imuniteto.
2. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 metų spalio 14 dienos įsakymu Nr. V-716 *Dėl darbuotojų, kurie skiepijami darbdavio lėšomis, profesijų ir pareigybių sąrašo patvirtinimo*, darbdavys ar jo įgaliotas asmuo, įvertinęs pavojų darbuotojui užsikrėsti užkrečiamąja liga konkrečioje darbo vietoje, privalo sudaryti skiepijamų darbdavio lėšomis darbuotojų sąrašą ir organizuoti jų skiepijimą.
3. Skiepijimo masto sumažėjimui įtaką turi vieši neigiami pasisakymai apie infekcines ligas ir skiepus. Tikėtina, kad įtaką daro ir neigiama reklama visuomenės informavimo priemonėse, kuri skleidžia nepagrįstą informaciją, tačiau klaidingos informacijos paneigimo nebuvo. Kauno apskrities gydytojams ir slaugytojams trūksta žinių ir informacijos apie skiepijimus, kad galėtų atsirinkti informacijos teisingumą.

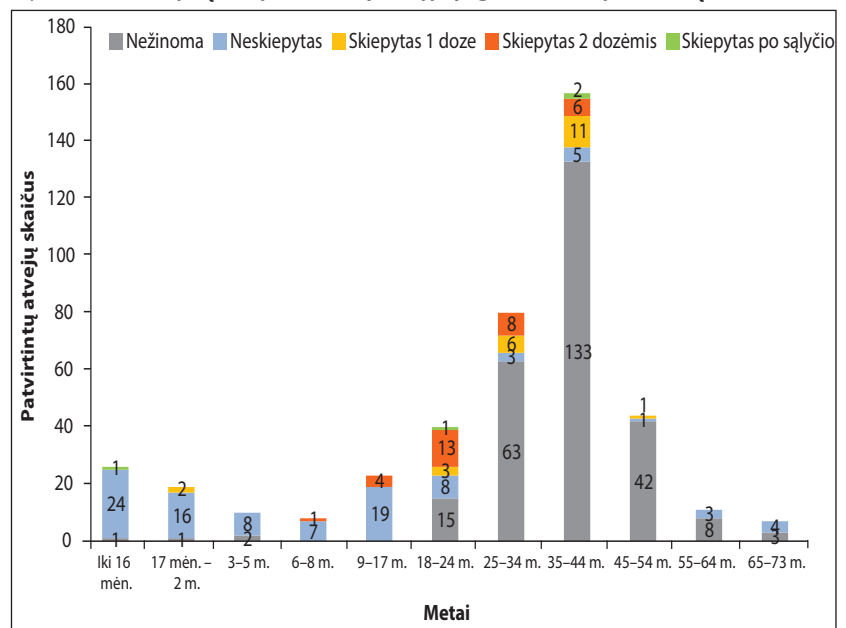
Rekomendacijos

1. Siekiant didesnio skiepijimo masto: daugiau atsakomybės perkelti ASPĮ vadovams, vaikų skiepijimo masto rodiklį priskiriant gerų darbo rezultatų kriterijams; griežtinti gydytojų ir slaugytojų imu-

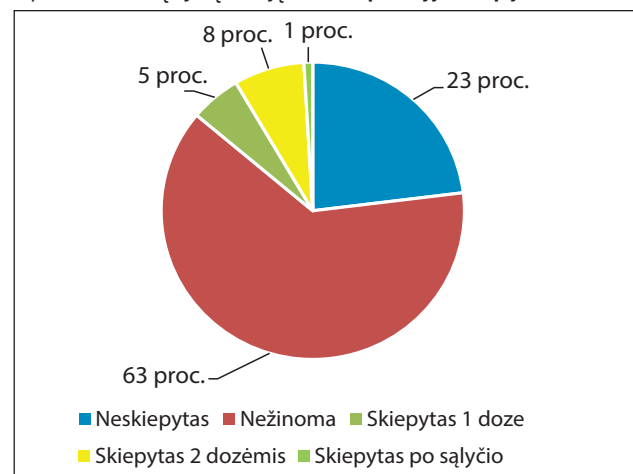
7 pav. Sergamumo tymais rodikliai Kauno apskrityje pagal ligonio amžių

8 pav. Patvirtinti tymų atvejai Kauno apskrityje pagal imunizacijos statusą

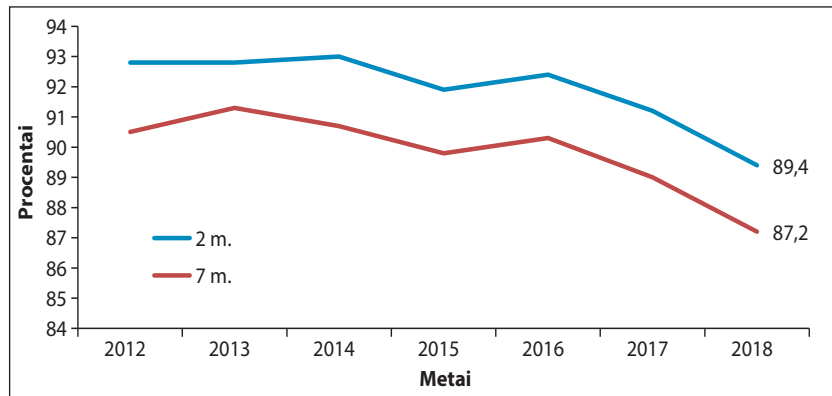
9 pav. Patvirtintų tymų atvejų Kauno apskrityje skiepijimo būklė

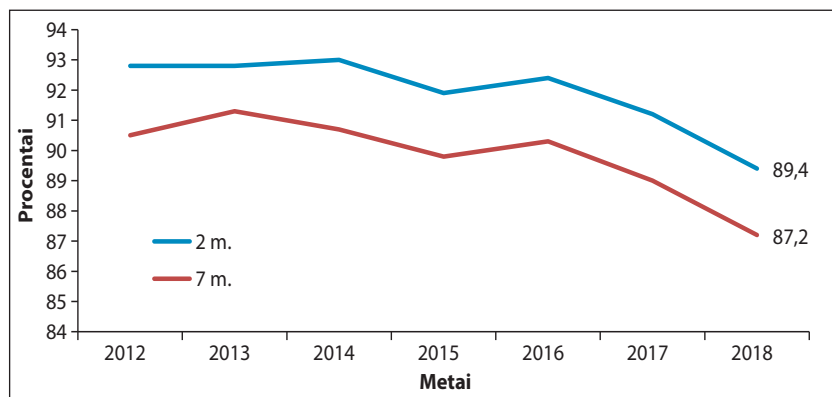
niteto būklės reikalavimus priimant į darbą (infekcijų kontrolės priemonė). Įrodyta, kad gydytojų, kurie skiepijasi patys, pacientai taip pat skiepijasi aktyviau.

2. Skleisti teisingą ir mokslu pagrįstą informaciją apie skiepų naudą visuomenės informavimo priemonėse (televizija, radijas, spauda).
3. Spręsti dėl privalomojo gydytojų ir slaugytojų kvalifikacijos tobulinimo imunoprofilaktikos srityje, būtino licencijai pratęsti.
4. Papildomai įvertinti darbuotojų, dirbančių sveikatos, švietimo ir ugdymo, socialinėje srityse, imunitetą ir organizuoti skiepėjimus teisės aktu nustatyta tvarka darbdavio lėšomis, siekiant užkirsti kelią kitiems protrūkiams.
5. Ieškoti galimybių savivaldybių administracijose, skatinti ASPĮ už didelį skiepėjimų mastą (Mediko dienos proga apdovanojimai – nominacijos).
6. Siekiant sumažinti naujų tymų atvejų riziką, griežtinti infekcijų kontrolės reikalavimus ASPĮ (Lietuvos higienos norma HN 47-1:2012 *Sveikatos priežiūros įstaigos. Infekcijų kontrolės reikalavimai*).

10 pav. Kauno apskrities vaikų skiepėjimo nuo tymų, epideminio parotito, raudonukės mastas

11 pav. Vakcinų nuo tymų, raudonukės, epideminio parotito įskiepijimas suaugusiesiems Kauno apskrityje

Aktualijos ir naujienos

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS

ĮSAKYMAS
DĖL LIETUVOS MEDICINOS NORMOS MN 164:2019 „VAIKŲ INFEKINIŲ LIGŲ
GYDYTOJAS“ PATVIRTINIMO

2019 m. liepos 29 d. Nr. V-939
 Vilnius

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/f49ac2f1b1de11e9b43db72f2154cfa0?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=fed118f9-d859-4bf3-a0c7-67260a901048>